

Produktionsafgiftsfonden
for frugt og gartneriprodukter

Tror og håber på dansk bærproduktion

Bæravler Ejnar Schmidt tror på dansk bærproduktion trods mange dårlige historier om produktionen de senere år. Han passer plantagen på samme måde, uanset om det går op eller ned

✍️ Annemarie Bisgaard

Stikkelsbær er et dejligt sommerbær, som dyrkes i meget lille omfang. I Danmark er der kun 28,7 ha stikkelsbær, når man kigger i 2023-tallene fra Landbrugsstyrelsen, hvor ansøgte arealer om grundbetaling er gjort op. Arealet var større sidste år, nemlig 41,1 ha. Tallene dækker over både konventionel og økologisk produktion.

Solbær, ribs og stikkelsbær

En af de danske stikkelsbæravlere er Ejnar Schmidt, der bor i det smukt kupe-rede landskab ved Christiansfeld tæt på Sønderjyllands højeste punkt, Højbjerg, 97 meter over havet. Her dyrker han og

hustruen Lone 25 ha konventionelle stikkelsbær, solbær og ribs.

- Vi plantede et nyt areal med stikkelsbær i foråret 2022, og vi regner også med at plante et nyt areal med solbær i foråret 2024, fortæller Ejnar Schmidt, der startede som bæravler med solbær og ribs tilbage i 2006. Stikkelsbærrene kom først til i 2015.

Ikke for lykkeriddere

- Selv om de negative historier om bær har været i overflod de senere år, vælger

De ældste Tatjana er 7-8 år gamle. Sorten, der er næsten uden torne, er modstandsdygtig overfor meldug. Buskene klarede forsommerens tørke fint, men bærrene blev for små.

Ejnar Schmidt, Christiansfeld, fortsætter med at plante bær trods negativ medie-omtale af bærproduktionen de senere år. Her ses han med stikkelsbærsorten Tatjana plantet på fire meters rækkeafstand i foråret 2022. Et nyt areal med solbær er også på vej.

vi at tro på de gode. Derfor går vi imod trenden og fortsætter, fordi vi godt kan lide at dyrke bær, siger Ejnar Schmidt, der også har vinterbeskæftigelse på gården i form af 18-20 ha med pyntegrønt og juletræer.

- Når man har valgt at dyrke flerårige afgrøder, skal man tro på, at de er rentable på den lange bane. Det nytter ikke kun at plante, når afregningspriserne er oppe, og rydde, når priserne er nede. Bærafgrøder er ikke for lykkeriddere, der vil plante, fordi priserne i en periode stiger. Man er nødt til at være med over en lang årrække og tage de bølger, der kommer. Både toppen og bunden. Det betyder også, at man skal passe buskene, som om priserne stiger i morgen, lyder det fra den sønderjyske bæravler, mens vi kører en tur i den velpassede plantage.

Tørken reducerede udbyttet

Ejnar Schmidt så en fordel i at sprede bær dyrkningen på flere arter, fordi afregningspriserne kan svinge meget fra år til år.

- Når prisen på den ene kultur er høj, kan den være lav på en anden. Desuden passer stikkelsbær godt høstmæssigt sammen med solbær og ribs. Da jeg

Ejnar Schmidts sorter

Stikkelsbær: Tatjana

Solbær: Ben Lomond og Ben Alder

Ribs: Random, klon Søren Olsen

hørte om stikkelsbærsorten Tatjana, blev jeg tændt på at prøve den, fordi bærrerne er flotte, grønne og glatte, og desuden er busken stort set uden torne, forklarer Ejnar Schmidt, der har erfaret, at der er andre udfordringer i dyrkningen af stikkelsbær sammenlignet med solbær og ribs.

- Først og fremmest blomstrer stikkelsbær tidligt, og dermed tager frosten sin part hvert år. Derfor har udbyttet her på ejendommen svinget mellem 4,5 og 8,0 tons pr. ha gennem årene. I år nåede vi 5,4 tons pr. ha - eller 65 procent af sidste års udbyttensniveau - men det skyldes mest tørken, der reducerede bærstørrelsen. Det regnede først omkring sankt-hans - altså én uge inden høst - og det fik stikkelsbærrerne ikke meget glæde af, siger Ejnar Schmidt, der høster stikkelsbær i minibigkasser á 240 kg og leverer dem til Orskov Foods.

Hvepselarver

Tatjana er en sund sort i forhold til meldug, men ligesom i andre stikkelsbærsorter er en af de største udfordringer larver af stor stikkelsbærbladhveps, der kan afløve buskene totalt og dermed hæmme næste års udbytte.

- Dem skal man godt nok være på vagt

Bærrerne af Tatjana er grønne, glatte og med en tynd hud. Bærrerne får en rød kind, hvis de vokser i solen.

over for. De er et tilbagevendende og frygteligt problem og ses især på de nederste blade i buskene, så de kan være lidt vanskelige at opdage. Det oplevede vi sidste år, hvor vi fik et areal afløvet. Desværre har vi intet godkendt insekticid mod hvepselarver, så fremover vil vi forsøge at reducere dem med bittersalt (bladgødningsmiddel, magnesiumsulfat/red.), som skulle have en vis virkning på dem, fortæller Ejnar Schmidt, der håber, at HortiAdvice vil gøre en indsats for at påvirke til godkendelse af et middel mod bladhvepselarver.

Start med kraftige buske

For at lykkes med stikkelsbær er starten på kulturen alfa og omega ifølge Ejnar Schmidt. Planterne skal bestilles tre år før, de skal bruges.

- Man skal først og fremmest sørge for at få gode, kraftige buske. Vi har været heldige med meget fine planter fra en dansk planteskole, siger Ejnar Schmidt, der planter på 40 cm afstand.

- Hvis afstanden bliver for stor, har planterne tendens til at lægge sig ned, og så er de vanskelige at høste. I starten er vi meget forsigtige med herbicider og anvender i stedet brakpudser, fingerklip-

Det er vigtigt at tjekke stikkelsbærbuske for bladhvepselarver jævnligt, idet de kan være til stede fra maj til september. I varme år kan der forekomme tre generationer.

per og håndlugning. Min filosofi er at spare på kemien i starten og bruge godt med knofedt. Når buskene er oppe i højden, kan man bedre anvende herbicider, fortæller Ejnar Schmidt og pointerer, at buskene skal have en vis volumen, inden de kan høstes med en helrækkehøster.

Høstmaskiner

Når planterne er etableret, handler det om at holde dem i god form, så de vokser sig store og bliver klar til høst så hurtigt som muligt. Det tager tre-fire år. De første par høstår bruger Ejnar Schmidt en ældre halvtrækmaskine, som han købte brugt i forbindelse med opstarten.

- Halvtrækkehøsteren er god til de mindre stikkelsbærbuske, men når de har en fået en god størrelse, høster vi med en heltrækmaskine, som jeg og en kollega har investeret i i fællesskab. Det er de eneste maskiner, jeg selv har til bærproduktionen. Det er dyrt at komme i gang, hvis man skal have hele maskineriet selv. Derfor besluttede jeg fra starten, at jeg ikke ville investere i ny traktor, sprøjter, beskæringsudstyr m.m. I stedet indledte jeg samarbejdet med en kollega, der også dyrker bær, og i dag driver han plantagen på maskinstationsbasis, bortset fra høstarbejdet.

Netværk betyder meget

Flere gange i samtalen pointerer Ejnar Schmidt, at man skal være lidt ydmyg over det at avle bær.

- Der er meget at lære, og selv om jeg efterhånden har været i gang i mange år, er der stadig noget, jeg ikke ved. Derfor sætter jeg meget stor pris på at deltage i bl.a. erfamøder. Det faglige netværk i branchen samt samarbejdet med erfarne kolleger, konsulenter og også afsætningen betyder rigtig meget. Ikke mindst i den stressende høstperiode er det vigtigt med en god dialog med fabrikken, så høsten afvikles på en smidig måde. Et godt branchenetværk har utroligt meget at sige, fordi man derigennem nemmere kan optimere samarbejdet til fælles gavn for alle, fastslår han. ■

Statistik

Dansk areal med buskfrugt i 2023, både økologisk og konventionel, ifølge tal fra Landbrugsstyrelsen.

- Solbær 309 ha
- Ribs 111 ha
- Stikkelsbær 29 ha